

НАКОН ОСЛОБОЂЕЊА ОУАКА

СТАДИОН КАО ГРОБНИЦА

• На Градском стадиону у Оуаку сахрањено око хиљаду Срба, цивила, који су три мјесеца, на том истом мјесту, мучени и малтретирани

ОУАК, 18. јула — Брзом и ефикасном акцијом противерива непријатељских јединица с подручја Оуака припадници Војске Српске Републике БиХ наизадили су на сјеверне хумке где су закопавани настрадали Срби. Највећа масовна гробница је на Градском стадиону у Оуаку где је према изјавима очевидаца сахрањено око 1000 Срба из села Нови Град, Доња Дубница и Крњак.

Они су више од три мјесеца на стадиону били изложени непоносљивој тортури. Многи су умрли од глади и мучња, а само мањи број преживео је преко ријеке Саве, углавном у Славонски Брод, где се користе као радна снага на тамошњим пољопривредним економијама. Хосовци нису водили евиденцију о именима настрадалих, али је познато да су нестале цијеле породице

из околних села, настањених српским становништвом. Експерименти каве су над заробљеницима чинили разурнени хосовци преразлагајом најбурутљивије методе познате од настанка цивилизације. Непријатељски војници такмичили су се у „оригиналности“ жвањања над заробљеницима који су у тај злогласни полог на фудбалском игралишту доведени искључиво као цивили. Б.Р.

У ДОЊЕМ КАМНИКУ КОД КЛУЧА

ХОЏА У ВРЕТИ БРАЦНА

КЛУЧА, 18. јула — Војници прослављене Шесте крајишке бригаде ухапсили су у селу Доњи Камник код Клуца Емир Сеферовића, познатога хоџу, из села Врхпоља код Сански Моста. Он је заједно са братом Ахмедом и Ифетом Хукановићем из Врхпоља и уз инструкције бившег официра ЗНА Беће Буљубашића, крајем маја и почетком јуна вршио тортуру над српским војницима који су међштани из Врхпоља, хоџа је уз спомнуту тројку на савршен начин, за пример осталим, убио двојицу суседа који су хтели да предају оцура властима општине Сански Мост.

Врхпољани имају се скривати у кући Салиха Хасановића, веровално или не, у врти брашна. Н.В.

НОВЕ ПРОВОКАЦИЈЕ СА ХРВАТСКЕ СТРАНЕ

АРТИЉЕРИЈОМ ПО БРУСНИКУ

СРБАЦ, 18. јула — Након петнаестодневне заштите поново се отгласила непријатељска артиљерија. Хрватски бојовници су јуче из Славонског Кобања упутили неколико пројектила на село Брусник, а провокативних напада са територије Хрватске било је и на још нека тограница српска села уз ријеку Саву и на граници Деревентом. Повијешних међу цивилима и припадницима одбрамбених снага српске општине није било, а примјена је мања материјална штета. Силу напада уверене да је ово увертира пред још

један артиљеријски напад на Брусник, па су предузете све превентивне и друге, прије свега, одбрамбене мере, како би се на евентуални напад енергично узвратило. Знак ваздушне опасности, којим је прије четири дана најављена могућност нових артиљеријских напада на Србац, још је на снази. Због тога се грађанима препоручује да се не удаљавају од својих огњишта, а онима који су евакуисани да се не враћају у град до даљег. С.К.

ИЗ БОСАНСКЕ ГРАДИШКЕ

КОЛО СРПСКИХ СЕСТАРА ПОСЈЕТА БОРЦИМА

БОСАНСКА ГРАДИШКА, 18. јула — Чланице Коло српских сестара из Босанске Градишке, протеклих дана посетиле су око 120 осиджано у ратних парница погинулих, рањених и бораца са фронта и изучили им одређене послове. Осим ове акције, којом наставља Коло српских

сестара, је организовано и са поклоњима посетили борце на дрвентском, модричком и куришким ратишту, а тако и борце који се брину о заштити подручја Босанскоградичке општине. У овим активностима, посебно су свистакле жене у мјесним заједницама Центар, Хоста, Ламнице, Нова Топона, Машиви и други. Н.В.

ИЗ ОСНОВНОГ СУДА

КАЗНЕ ЗА ИЛЕГАЛНО ПОСЈЕДОВАЊЕ ОРУЖЈА

БОСАНСКА ГРАДИШКА, 18. јула — Судско вјеће Основног суда Босанска Градишка, коме је предједавао судија Душан Ристић, изрело је пресуду тројци грађана за кривична дјела недозвољеног држања оружја, експлозивних материја и муниције. Четири године и 6 мјесеци затвора изречено је пропуганом Сабиху Табоковићу, родом из села Дубрава. Едину Арнаутовићу из Дубрава, једном од функционера Странке демократске акције изречено је казна затвора од 3 године и 8 мјесеци, а Нијазу Црнојевића, одборника Странке демократске акције у Скупштини општине Босанска Градишка, Основни суд је осудио на 3 године и 4 мјесеца затвора. Пресуде још нису правоснажне, што значи да су осудени, а тако и заступник општине Слободан Ђорђић, имају право жалбе Вишем суду на висину изречених казни.

НАКОН ВИШЕ ОД ДВА МЈЕСЕЦА

РАЗМИЈЕЊЕНИ ЦИВИЛИ

БОСАНСКА ГРАДИШКА, 18. јула — У учешћима њихових поданика самима извршена је и друга оновидна разmjена заробљених цивилних лица оновидне националности с подручја Деревенте. Поједини су у овим случајевима проведени од једних до других дана. Један од њих је и сепедарист дој осамдесет дана. Један од њих је и Боро Марковић из села Живинца Бље код Деревенте. Он је као заробљеник пренео вријеме од 2 маја до јуче пошље подне над савојом најаво

на слободу. Устаје су га зукле. Три ребра су му спомљена. Док се налазио заробљеништву сугрупа и дивље крече су напале уточиште код рока у Славонском Броду, али без права кретања. Јуче у исто вријеме стигле су на мјесто размјене у Драгичић и после 76 дана најављених сусрета се са Бором за чину судбину нису знале. Г.Ш.

КРАЈИШКИ РАТНИ ДНЕВНИК

ГРАДАЧАЦ

Јединице Војске Српске Републике Босне и Херцеговине распоређене око Градачаца у току јучерашње дана пропустиле су већи број грађана муслиманске националности, који су жељели да изађу из града. У току ноћи јединице Војске су потпуно затвориле и последњу комуникацију муслиманским екстремистима према Тузли, чиме није омогућена било каква комуникација или пристизање помоћи. Муслиманске снаге одбијале су било какве разговоре о предаји, па су се током ноћи и дана на појединим правцима водиле борбе. Војска држи под контролом све прилазе и значајне објекте у већем дијелу града.

КОТОР-ВАРОШ

Силе покушаји посредовања Војске Српске Републике Босне и Херцеговине да се разговара са исламским султаном апустима у Бочањима, који се број крете од 200 до 300, углавном странца из Сарајева, Санджака и Косова, остали су без резултата. Војска предузима мере да се из села извуче преостало становништво, првенствено жене и дјеца али у томе, бар за сада, нема резултата.

БОСАНСКИ БРОД

Ситуација у Босанском Броду је изузетно тешка и стабилна јер се пријатељске јединице Војске Српске Републике Босне и Херцеговине стално појачава и пријетни изјављује у сам град. Истовремено, велике масовне демонстрације стоје испред мошта, углавном припадника муслиманске националности, у нади да ће добити одогуће за прелазак у Хрватску. Силе мушкараца млађим од 60 година забрањени прелазак ријеке Саве и сви они се силом сврставају у неке јединице за одбрану града. Из Велике Горнице код Загреба у току јучерашње дана пристигао је дио јединица 153 Бригаде хрватске војске, која је са собом довела веће количине артиљеријске и минобачке муниције. Све то говори да хрватска власт очигледним напорима покушава да у под својом доминацијом у току идућу треба посматрати новонашле и даљашње отварање артиљеријске и ракетне ватре са сјеверног и западног дијела Славонског Брода и других места по јединицама Војске Српске Републике Босне и Херцеговине.

ЈАЈЦЕ

У току ноћи у Јајцу хрватске снаге отарали су ватру из Турбета по Команду према Доњем Вакуфу из Бујини појединицима Војске Српске Републике Босне и Херцеговине, при чему је један борац теже а један лакше рањен.

Ситуација у граду Јајцу након смјене постојеће власти, чији је већи број био састављен од припадника муслиманске националности и потпуног преузимања власти у свим областима од Хрватског вјећа одбране створила је велико неповерење према хрватској страни. Због тога су неучесници оружаних sukubi између Хрватске и Зелених беретни, а последњих ноћи и мјесецовије напуштања положаја од стране Муслимана. Тако се током протекле ноћи јединицама Војске Српске Републике Босне и Херцеговине предало десетак Муслиманских тражио заштити од хрватске тортуре.

НАКОН ПОВЛАЧЕЊА ХРВАТСКЕ ВОЈСКЕ СА МИЊЕВАЧКЕ ВИСОРАВНИ

ЕКСХУМАЦИЈА СРПСКИХ БОРАЦА

КНИН, 18. јула — После повлачења хрватске војске са Мињевачке висоравни, јуче је са тог платоа у кинску Болницу допремљено седам тијела српских бораца погинулих 21. јуна. Идентификација пшва је отежана, јер је протекло готово 30 дана од сахрањивања, а два тијела су без главе. Према подацима припадника МУП-а Хрватске на том простору се налазе још двије масовне гробнице, у једној гробници се налази 5, а у другој 27 сахрањених Срба. Екскумација из те двије гробнице завршила се за неколико дана.

Ничерашња екскумација није прошла без инцидената са хрватске стране. Наиме, раднике из Киниа који су дошли у Ширитовце да изврше ископавање припадници 3604 народне гарде су наприје вријели а затим им пријетили ретретијачем аутоматских пушака. Нападнути радници су се спасли бјегом у аутомобил посматрача ЕЗ. Након интервенције посматрача и представника УНПРОФОР-а настављена је екскумација. По прилици нападах радника, најављени су били припадници ЗНП родом из Киниа, чији родитељи и рођаци још живе у Кинију до сада нису имали никаквих проблема.

Представници Војске Српске Крајине су преузеле тијела у Дринију, јер им хрватска страна није дозвољавала приступ на Мињевачку висораван. Након повлачења хрватске војске ту је остало само око 80 припадника МУП-а Хрватске. Своје незадовољство због повлачења хрватских војника су исказали демонстрацијом већег броја угостителјских радника по Шибенику и Махорској.

Данас се у Житићуу настављају прегледи о размијени заробљеника. Ј.М.

NAROD KOTORVAROŠKE OPŠTINE UVIDA NEPRAVDU

RASKRINKANO „VRAĆANJE” OTOMANSKOM CARSTVU

● **Samozvane paše, begovi i age prijetnjama i zastrašivanjem dižu ljude s kućnih ognjišta i odvode u planinu da im budu robovski poslušne sluge ● Najposlušnijim obećavaju najbolje posjede i neograničen broj Srpkinja u haremu**

KOTOR-VAROŠ, 29. juna - Sa gorčinom u glasu pričajući kako su prevareni, iz ometništva se u svoje kuće u okolini Kotor-Varoša, pa i samom gradu, vraća sve veći broj Muslimana. Donose i organima vlasti predaju legalno oružje i potanko opisuju šta im se sve događalo za desetak dana ometništva. Glavnu krivicu svaljuju na Muhameda Sadikovića, donedavnog zamjenika komandira milicije u Stanici javne bezbjednosti Kotor-Varoš. Među ometnicima su i neki ljekari kojima se takođe protijelo vraćanje vrijednostima i počastima Otomanskog carstva.

Nasjedajući pozivima za „borbu protiv okupatora i četnika”, u planinu je krenulo veliki

broj ljudi. Tek tamo su našli na razočarenje. Dočekani su kao biča drugog reda i pretvoreni u sluge i tjelohranitelje onih što su se već proglasili pašama, begovima i agama. Stalno im je govoreno da svi moraju proći kroz tako nešto i da nije daleko dan kad će Srbi biti muslimansko robije kao i ranije, a najodaniji da će biti nagrađeni najboljim imanjima, neograničenim brojem Srpkinja za hareme.

Opisujući šta se dešavalo 11. juna Jasmin Bajrić kaže da je zajedno sa Ermom Čauš i Zlatkom Hadžiselimovićem stigao do kuće Muhameda Tarara gdje su im se pridružili Sead i Suad Ibrčić zajedno su krenuli put Ravana. Tu su našli na grupu od 35 ljudi kojim je ko-

mandovao Muhamed Sadiković i zajedno su krenuli prema planinskom odredištu Glog. Put je obezbjeđivan stražama, a hrana je dostavljena iz sela Jarčiste. Većina ih je ubrzo počela uvidati pravu. Dugo su ostavljani na stražama bez zamjene hrane. Pomenuti Bajrić piše da je 12. juna stražario sa Murisom Hadžiselimovićem i Mesom Sadikovićem kod kuće Sule Mejsera od šest do 17 sati i da nisu ništa dobili za jelo. Zbog toga su u znak protesta samovoljno napustili stražu i bili su žestoko ukoreni prijetnjom da se tako nešto više nikada ne smije ponoviti jer „glava će odlećeti”. Potom su otišli na zborovanje ometnika kod kuće Adema Duveleka gdje su im se iz grada još pridružili Hikmet Tatar, Fikret Dikić, Rasim Tatar, Nermin Avdić, Behrudin Muminić i još neki njemu nepoznati ljudi.

Sutradan, 13. juna, u Ravnama je s radom počela kuhinja u jednoj kući i tu su pored Bajrića radili još Asmir Hadžić i neke tri žene izbjegle iz grada. Obruk

je kombijem razvezio Adem Duvelek u 10 i 17 sati. Tu je na ishrani uglavnom bila „elita među kojima i članovi sanitetske ekipe ljekari Emir Fitić, Ahmet Zulić i Eska Hadžiselimović. Ostali dani su nalikovali jedan drugome. Nalazeći na torturu i svakojaka poniženja pristigli ometnici su počeli uvidati kakvu su grešku napravili. Neki su se okuržili i počeli dogovarati o napuštanju ometništva kad su od novopristiglih saznali da su prije o porušenim kućama i pokolju u gradu čista Sadikovićeva izmišljotina i ostalih da bi ljude zadržali pored sebe.

Stariji ljudi rado su prihvatili poziv za odlaganje ilegalnog oružja i počeli agitovati među ometnicima da se tako postupi. Agitacija je jeslom prekidana. Sead Silinović zvan Zivina je u sprečavanju agitacije upotrijebio oružje i teže ranio Ibrahim Begića i još jednog čovjeka. Spoznajući da ljudi nemaju motivaciju za lomanje bespućima i bespogovornu poslušnost izmišljane su priče o

napadima na Vojšku i njenim velikim gubicima. Takve su vijesti dozirane s vremenom na vrijeme, ali su ih novopridošli opovrgavali i doprinosili jačanju namjere mnogih da se vrate kućama i mirnom životu. Ubrzo je formirana grupa istomišljenika i samo njima znanim putevima krenuli su prema gradu izbjegavajući susret sa ratnicima džihadima. I pored sve opreznosti u Novom Selu su našli na Seada Pašića i nekog Silinovića koji je ranije služio u aktivnom sastavu milicije. Ne znajući s kim imaju posla njih dvojica su ispričali da su krenuli na Glog kod Sadikovića, jer su nezadovoljni kako on vodi akciju i da ga prisile da u sadejstvu s ometnicima iz Šibova, Zabrda, Baština i Bilica napadnu „Ješingrad”. Svazda zapreštili u njihovim redovima izvanredno obezbjeđenje - „Ješingrad” kao i drugih privrednih objekata u Kotor-Varošu od Vojske kod ometnika su poljuljali moral i do planiranog napada nije došlo.

B. RISTIĆ

U ZALUŽANIMA, NA DAN POLAGANJA SVEČANE ZAKLETVE PRVE GENERACIJE VOJSKE SRPSKE REPUBLIKE BOSNE I HERCEGOVINE

DAN ODRASTANJA I STASAVANJA

BANJA LUKA, 29. juna - Viševodan, dan podsjećanja na najsvjetlije i najčasnije trenutke srpske viteške istorije, od jula 1992. godine za znamenitima pamćenja biće zabilježen i kao dan armije.

Dan kada su svetu zakletvu domovini, ognjištu i braći svojoj položili vojnici Prve generacije vojnika Srpske Republike Bosne i Hercegovine.

I pored svih užasa rata i pored osvjedočene nepravde katalizme koja se sručila na srpski narod, jučerašnji dan bio je dan odrastanja mnogih sinova. I dan ponosa.

Mnoga su srca drhtala od probuđenih emocija u toku izvođenja srpske koračnice „Marša na Drinu”, koja u sebi, kao nebeskim spiletom nota budi čojstvo i čovjstvo, osjećaj jedinstvenog i strasnog pripadanja...

Majke su mnoge juče u Zaluzanima zaplakale, mnoge su sestre zadržale, a djevojke shvatile koliko velikom može biti ljubav. A očevi, u očima sinova prepoznavaju sebe same i sjecali se dana kada su i sami vojnici postajali.

Na licima vojsnika isti izraz odlučnosti, vjera i hrabrost, svijest da baš njihova generacija jučerašnjeg dana upisuje slova u istoriju, trajno je obilježava.

Hrabra budi vojsko, tek satara, rodenu u ognju rata. Na Viševodan. Za krsi časni i slobodu od Kosova do današnjih dana. Do tog dana. I zajedničkog nam spasenja.

SNIMIO: Rasko OSTOJIĆ

Mladi vojnici u stroju pred trenutak svečanosti

Majke, očevi, sestre, braća, najvjerniji svjedoci rođanja armije i odrastanja sinova

Od juče vojnik, Zeljko Jungić u sestrinom zagrljaju

DONJI VAKUF

DOKTOR ZA ČISTU DESETKU

DONJI VAKUF, 29. juna - Medicinska ekipa, što još od početka ratnih sukoba liječi ranjenike u improvizovanoj bolnici u Donjem Vakufu, bilježi izvanredne rezultate. Doktor opšte prakse i medicinske sestre, na čelu sa mladim hirurgom Draganom Kostićem i specijalistom anesteziologije Nebojšom Terzijom - ne znaju za neuspjeha.

Niko od ranjenih boraca dopremljenih u ovu bolnicu, još nije podlegao ranama. Ranjenici se, kako nam kaže hirurg Dragan Kostić, ovdje potpuno hirurški zbrinjavaju, tako da se u banjolučkoj bolnici samo nastavlja njihovo dalje liječenje. Izvaditi ranjenom srpskom borcu praktično metak iz srca, a da ostane živ - granici zaisa s nemogućim. Ali, ni to nije nemoguće, jer se i to desilo u ovoj improvizovanoj bolnici u Donjem Vakufu.

U teže operacije ubraja se i odstranjivanje jednog bubrega oštećenog gilerom od granate, a da o drugim teškim povredama boraca i ne govorimo. U svemu ovome najveće se zasluge pripisuju, svakako, mladom hirurgu Draganu Kostiću, čovjeku koji je već na početku svoje karijere zabilježio odlične rezultate koje, u svojoj skromnosti povezuje i sa - ratnom srećom, kako se to kaže. Dosadašnji uspjesi ove hirurške ekipe rezultirali su velikim povjerenjem srpskih boraca i uopšte naroda Donjeg Vakufa. A.A.

NA SJEVERNOM DIJELU OPŠTINE VRGINMOST, UZ KUPU

RAZMJJEŠTAJ UNPROFOR-a PO PLANU

VRGINMOST, 29. juna - Na sjevernom dijelu opštine Vrginmost u toku je razmještanje snaga UNPROFOR-a, koje se, prema riječima oficira za vezu opštine Vrginmost sa UNPROFOR-om Miloša Čiče, ostvaruje prema ranije predviđenom planu. Pripadnici nigerijskog, poljskog i danskog bataljona upoznaju se s terenom, odnosno mjestima gdje će biti postavljene osmatračnice i kontrolni punktovi.

Do sada je stacionirana trećina vojnika mirovnih snaga, predviđenih da kontrolišu područje opštine. Inače, obavija se inženjersko uređenje mjesta stacioniranja - što znači izgradnja i postavljanje preostalih pomoćnih objekata i osmatračnica. No, ima dosta nesuglasica oko takozvanih „ružičastih zona” na ostalom području Karduna, na koje srpska strana ne pristaje, smatrajući ih podvalem hrvatskog vrhovništva. L.J.Č.

ZATROVANA VODA U PODMILAČJU

Otpadne tvari iz Tvornice aluminijskih odlivaka u Divičanima zatrovale su vodu u glavnom izvoru Resnik u Podmilačju ● Tko i zašto pokušava prikriti i minimizirati ovaj slučaj ● Stanovništvo zabrinuto i uspaničeno ● Čeka se pomoć i odgovor na pitanje: koliko trovanje traje i kakve su posljedice po žitelje Podmilačja

Podmilačje, mjesto udaljeno sedam kilometara od Jajca njegovi žitelji zovu mali Rim. Ne samo zato što već stoljećima Hrvati tu žive u skladu sa sobom i svijetom, nego ponajviše zbog crkve sv. Ive, svetišta kojemu svakog lipnja dolaze hodočasnici iz cijele zemlje, pa i inozemstva, da se tu utješe u svojoj duševnoj i fizičkoj patnji. I kako se historija obnavlja — «mali Rim» dobio je svoje trovane — Tvornicu aluminijskih odljevaka u Divičanima.

Nadajući se da je posrijedi ipak samo «strah u kojem su oči velike», na pozive i apele mještana Podmilačja, stigli smo u ovu udolinu, u kojoj se Vrbas široko razlijeva, da saznamo o čemu se radi. Već na samom startu iz nepovezanih priča punih straha spoznali smo da je najvjerojatnije riječ o ekološkoj katastrofi koja se na sve moguće načine nastoji prikriti i minimizirati. Ipak, muka ovdšnjih ljudi kad-tad će dobiti odgovarajuću pozornost i pomoć javnosti. «Herceg-Bosna» načinje ovaj problem, da ne kažemo skandal, a na drugima je da procijene urgentnost situacije.

Riba ugiba

Krenimo redom!

Najveći izvor vode, čiste i zdrave k'o duša, kako se desetljećima govorilo za Resnik, zatrovan je otpadnim vodama iz spomenute tvornice, kao i vrelu Mrtvalj pored same crkve sv. Ive, iz kojeg su hodočasnici svojim kućama nosili svetu vodu kao najveći lijek. Istu sudbinu zadesilo je još četiri-pet manjih izvora. Koliko taj proces traje, nitko ne zna, a sve je otkriveno slučajno, zahvaljujući herojskoj borbi jednog mladog čovjeka.

«Prošle godine napravio sam pored svoje kuće ribnjak sa uzgoj pastirmki», uvodi nas u slučaj Jozo Radić. «Vodu sam doveo iz izvora Resnik koji je udaljen od moje kuće dvadesetak metara. Nitko od mene nije

U JAJCU TRUJU HRIVATE

tada bio sretniji. Da sam mogao slutiti u kakvo ću se vrzino kolo uplesti, radije bih se bio ubio. Moj drug je 120 tisuća mladi brzo nakon otvaranja bazena prodao ribogojilištu u Jajcu, a ja sam svojih 150 tisuća namjeravao gajiti do konzumne robe. I sve je bilo lijepo do kolovoza. Tada mi je riba počela ugibati. Po sedamsto komada dnevno. Raspadala se preko noći. Voda u bazenu i na izvoru više je ličila na velike mrlje na tlu nego na vodu u kojoj smo se toliko ponosili. Odmah sam nazvao vodoprivrednog inspektora iz Jajca i klupko se počelo odmotavati. Od tada do danas prošao sam pravi križni put...», ističe Jozo Radić.

Križni put izgledao je ovako: Vodoprivredni inspektor iz Jajca, Nikola Jagarić odistinski se angažirao na ovom slučaju. Voda je odmah poslana na kemijsku i mikrobiološku analizu u Banjaluku. Rezultati su bili takvi da je voda odmah proglašena štetnom po zdravlje ljudi. Ovdje treba naglasiti da mnoga domaćinstva u Podmilačju pitku vodu u svojim kućama imaju sa drugih izvora, ali da se u ljetnim mjesecima, kada oni presuše, koristila voda i sa Resnika. No, onda se u slučaju umiješala i Tvornica aluminijskih odljevaka iz Divičana. Nakon druge analize, iz Banjaluke je stigao odgovor da je voda u izvoru zagadena, ali da u bazenu Joze Radićana, ali da je njegova riba uginula i da je njegova riba uginula od neke druge bolesti. A bazen

je, ponovimo, udaljen dvadesetak metara od izvora sa kojeg je voda i uzeta. Radić se ne miri sa tom situacijom i angažira vodoprivrednog inspektora iz Sarajeva. I otamo stižu rezultati da je voda zatrovana. Tada se sve zapetljava i polazi nerazumljivim tokom. Komisija iz Sarajeva šest puta izlazi na uviđaj. Jednom dolazi naizda je je strahovito zatrovana, drugi put da nije. Tvornica iz Divičana uplašena je i riješena da «slučaj» ospori. Tvrdi da njihov otpadni materijal potokom odlazi u Vrbas. Jozo Radić pokušava objasniti i pravi grešku jer im i pokazuje to mjesto, gdje potok ponire u dubinu zemlje i gdje formira podvodno jezero 500 metara udaljeno od Tvornice. Od tog jezera račvaju se izvori i tako sve otpadne materije dospjevaju u izvore u Podmilačju koje je na nižoj nadmorskoj visini od Tvornice. Potom ljudi iz ovog postrojenja prilikom jednog od posjeta vodoprivrednog inspektora iz Sarajeva, preko noći ilovačom zatrpavaju mjesto gdje potok ponire pa sprečavaju pokus kojim se boja pušta u tvornici kroz odvodne cijevi za otpadni materijal da se vidi hoće li dospjeti u izvore u Podmilačju.

Felge važnije od ljudi

Ali Jozo Radić ne odustaje. Još jedan dan zadržava inspektora i tri sata probija zatrpano mjesto željeznom polugom. Is-

tiče da će golim životom braniti da se potok ponovo ne zatrpava. Boja se pušta, i naravno, dospjeva u izvore. Inspektor Bervandi iz Sarajeva sve je jasno. Zaključuje da je jedino rješenje da se napravi cjevovod koji će otpadne materije iz Tvornice odvoditi u Vrbas. I sve ostaje na tom:

«Nije mi jasno», veli Radić, «gdje je sve to stalo. Ja sam počeo i gladu da štrajkujem u općini Jajce, da bih skrenuo pažnju na ovaj slučaj. Jer, zadnji rezultati analize pokazali su da voda u sebi sadrži 80 puta više šestovalentnog kroma od dozvoljenog maksimuma. Privatno sam saznao da je to ne samo opasno nego da je i kancerogeno. Panika je zahvatila sve mještane koji mi u početku nisu, moram to reći, vjerovali. Šok je prošao i sada očajnički nastojimo dobiti odgovore na mnoga pitanja. Prije svega, zašto se nitko ozbiljnije ne pozabavi ovim pitanjem? Zašto općina ne angažira liječnika da pregleda stanovnike? Zašto se ne pokušava ozbiljnije utvrditi koliko trovanje traje? Zašto je općina samo poslala kanister od sto litara pitke vode i postavila ga gore na cestu? Zašto nitko u Tvornici aluminijskih odljevaka ne može shvatiti da su nam zdravije i život ugroženi? Zar je važnije nekoliko stotina felgi od nekoliko tisuća ljudi? Zašto nitko u Republici ne reagira? Zašto nam glavna sredstva informiranja nisu ni poku-

šala pomoći, iako smo ih molili?...

Nada suzbija gnjev

Ova pitanja muče i ostale žitelje Podmilačja. Pejo Dramac ističe:

«Moja je pretpostavka da vlast u općini ne štima. Predsjednik općine je Musliman, direktor Tvornice aluminijskih odlivaka također, a u Podmilačju žive isključivo Hrvati. Kamo sreće da imamo i Muslimana i Srba. Mislim da bi se tada brže reagiralo. A i predsjednik izvršnog odbora općine, Hrvat bio je neaktivan, pa je u toku njegova zamjena. Pravosuđe je posebna priča. Jozo je podnio privatnu tužbu protiv Tvornice. Održane su dvije rasprave, a on nije ni na jednu pozvan. Vodoprivredni inspektor obećao je da će tužiti Tvornicu, a još ništa. A mi živimo u strahu. Stalno preispitujemo koliko smo puta pili vodu sa Resnika. Tek sada nam je jasno zašto nam je stoka tako često poboljšavala i ugibala. Tek sada znamo uzroke sto-maćnih tegoba, kod djece posebno... Hoće li općina iznaći sredstava da plati ljude iz Zavoda za zdravstvenu zaštitu BiH da nas pregledaju? Šta će biti s nama?»

To isto pita, u ime svojih župljana, fra Marko Ščekić:

«Vjerujte, ne znam što da kažem. Tragika je što se nije adekvatno reagiralo. Umjesto da se što prije učini sve da se pronađe način da otpad iz Tvornice ne dolazi u izvore, slučaj se pokušava zataškati. Komu to može služiti na čast? Zamislite, ljudi su sa izvora Mrtvalj nosili čudotvornu vodu svojim kućama. Sveta voda — otrovna. Bože blagi...»

Neobičan muk vlada Podmilačjem. Ljudi iščekuju pomoć uz nadu da trovanje ne traje dugo i da njihovi potomci neće osjećati posljedice. Dokle će nada suzbijati opravdan gnjev zbog svega što se (ne)dogada oko trovanja vode u Podmilačju...

Branka YREBAC

Po osnovnom novinarskom pravilu da treba čuti i drugu stranu, pokušali smo stupiti u kontakt s direktorom Tvornice aluminijskih odlivaka iz Divičana. Rečeno nam je da je direktor Šefik Hrnjić na bolovanju, te da se obratimo tom i tom. Taj i taj kaže da bez direktora nitko ne smije davati nikakve izjave.

Naš će list i dalje istraživati ovaj slučaj.

DRUGI SVJETSKI RAT: STRADANJA MUSLIMANA (4)

KRV UMJESTO VODE

Redakcija »Muslimanskog glasa« objavljuje autentična svjedočenja preživjelih Bosanskih Muslimana i drugih očevidaca ratnih strahota.

Ova sjećanja prenosimo iz elaborata koji je sačinjen u okviru rada Odbora narodnog spasa u Sarajevu 1943. i 1944. godine u tri knjige. Tekst prve knjige je sastavio Hazim Šabanović. Naslov i međunaslovi su redakcijski.

»Vidio sam kako su četnici Vukoja Rajko, Vaso Božo i Vukoja Nikola iz sela Pađana izvadili Hasanu Čatoviću drvetom oba oka, a četnik Rajko Vukoja pio mu je onda krv iz očiju.«

Značajno je to, a to ističu i drugi, da se za čitavo vrijeme četničkog divljanja po Bosni, Hercegovini i Sandžaku nije čuo ni jedan pomirljiv glas srpske inteligencije. Srpska pravoslavna crkva je čitavo vrijeme mudro šutila.

ISTOČNA BOSNA I HERCEGOVINA

1. Bileća

Zločinačko mahnanje četnika pogodilo je i hercegovača sela Dječica i Šakotić, općina Plana, kotar Bileća. Tu su četnici u punoj mjeri pokazali svoje zvjerske osobine. Evo šta o tome kažu svjedoci:

Huso Čatović, musliman, star 58 godina, seljak iz sela Dječica, općina Plana izjavio je u zapisnik Krilnom oružničkom zapovjedništvu u Bileći 29. listopada 1941. kao očevidac borbe s četnicima kod sela Dječica: »Vidio sam kako su četnici Vukoja Rajko, Vaso Božo i Vukoja Nikola iz sela Pađana izvadili Hasanu Čatoviću drvetom oba oka, a četnik Rajko Vukoja pio mu je onda krv iz očiju. Sačiru Čatoviću odrezali uho i ubili ga kolcem. U isto vrijeme uhvatio je Božo Vukoja Husniju Čatovića te ga ubio na mjestu udarcima kundaka. Za sudbinu obitelji Muse Čatovića (četiri člana), Avde Čatovića (sedam članova), Muše Čatovića (deset članova), Sačira Čatovića (šest članova), Zulfe Čatovića (pet članova), Našita Čatovića (pet članova), Ibre Čatovića (šest članova), Murata Čatovića (tri člana), Bećira Čatovića (tri člana), Tahira Čatovića (osam članova), Mehmeda Čatovića (dvanaest članova), Begana Čatovića (dva člana), Džafera Čatovića (jedan član) i Osmana Čatovića (pet članova) ne zna se. On je vidio kako je četnik Vaso Vukoja odveo Džafera Čatovića u zapaljenu kuću i ovaj je u njoj izgorio. Svima su opljačkali i popalili kuću i otjerali stoku.«

Ibro Čatović, star 49 godina iz sela Dječica izjavio je u zapisnik kod istog zapovjedništva u Bileći, da je vidio kada su spomenuti četnici, među kojima je bio i učitelj Rajko Mišević, uhvatili Čatovića i s njime

dvadeset i tri čovjeka, sve Čatoviće, Zečeviće, te Bajramoviće iz sela Orahoviće, Fatnice i Bjelana te sve povezali jednim konopcem i potjerali ih na Meku grudu, te ih vezane počeli bacati u jamu. On je bio vezan zadnji i sa svoja tri druga otkinuo se i pobjegao. Ostali su bačeni u jamu takozvana »Vrežina golubinka«. Među bačenim u jamu poznajem: Durmu i Bećira Čatovića, Mušu, Husu, Fernata, Salku, Avdu, Zeću, Osmana, Bećira, Halila, Der-

Domobrani i četnici

Dana 28. kolovoza 1941. poslije pada mjesta Plane u Hercegovini, bila je od nadmoćne četničke bande zarobljena veća skupina hrvatskih domobrana, jer su ih odmetnici iznenadili. Svi zarobljeni četnici doživjeli su tešku sudbinu.

Luka Marić, domobran 4. satnije 2. bojne 14. pješake pukovnije, rodom iz sela Majar, općina Levajska Varoš, kotar Đakovo, izbjegao je kao nekim čudom sudbini, koja je zadesila njegove drugove. On je pogibiju svojih drugova opisao dne 7. rujna u zapovjedništvu svoje pukovnije u Bileći ovim riječima:

»U noći 30. srpnja oko 11 sati (bili smo smješteni u jednoj štali) čuli smo poziv iz vana, da naša dvojica izađu napolje. I tako su pozivali

Četnik Lazar Tomić iz Vrbnika kod Ključa u društvu sa ustaškim oficijrom

viša i Zeću Telarevića, te Avdu Bajramovića.«

Began Avdić, star 36 godina, iz sela Šakotića, općina Plana, iznosi u zapisnik da je bio očevidac u borbama sa četnicima od 26-27. kolovoza kako su ovi, među njima Gavrilo Samarđić i Vojko Nedo, njihov vođa Danilo Babić, uhvatili oko 38 ženskih i djece, te ih doveli kod Dušana Popare na Planu te poredali ih do gola, te iste odvodili do goruće kuće Salke Avdića, te sve ženske pobacali u vatru. Nadalje je vidio kako su četnici Spasoje Samarđić i još deveterica doveli petoro djece u starosti od 4 do 15 godina, među kojim poznajem Salku Avdića, Ibru, Asima, Ragiba i Husliju Avdića, te Salku izvadili oči i bacili ga u jamu, a ostalim izvadili oči, poklali ih i ostavili na zemlju.«

Radivoje Kosorić, četnički komandant s Romanije

sve dvojicu po dvojicu napolje. Kad sam i ja izašao napolje, vidio sam da su oni već ranije izašli svi povezani za ruke iznad laktova sve dvojica po dvojica, a po deseterica u grupi. Oko nas je bilo oko 20 četnika, koji su stajali s otkočenim puškama i s nožem na puški, a nekoliko njih imali su u rukama fenjer. Noć je bila crna i tamna, a kiša je padala«.

(Nastaviće se)

„Јавност“ сазнаје

Како се наоружавају Хрвати

Каква је крајња намјера хрватског врховништва са наоружавањем Хрвата! За шта је спремно 16.000 наоружаних Хрвата у западној Херцеговини! Spreмају ли се диверзије у Сарајево! План Врховног вијећа Републике Хрватске о покатоличењу становника БиХ

Паравојно организовање и наоружавање хрватских националиста у БиХ проводи се и координира из централне врховништва Републике Хрватске у складу са ставом да, оном тренутку када се Хрватска отцеди од Југославије, мора истовремено доћи и до отцепљена Босне и Херцеговине и њеног „дружјавана“ са Хрватском, тј. ресторације тзв. Независне Државе Хрватске.

Врховништво Хрватске, свесно чињенице да Хрвати у БиХ - који чине свега 17 одсто становништва - сами нису у стању да остваре овај ирационални циљ (освајање БиХ), истра на следећу карту - хрватско становништво максимално војно организовао, наоружао и припремио за рат, а муслиманско становништво („цивље хрватског народа“ Павелићеве НДХ) придобити за усташке сепаратистичко-ресторативне циљеве.

По налогу забрэгачке централе

Посебно одвајене при Врховном државном вијећу у Загребу, које чине фантазивно-усташе (стратеги, експерти, аналитичари и др.), нацртајемо да израде планове за стабилизацију и освајање БиХ и учествује у њиховој операционој организацији на територији Републике, сигурно је оружје који довољно кажује о аспирацијама хрватских усташа према БиХ.

Паравојно организовање и наоружавање хрватског становништва БиХ одвијало се углавном у рођаји ХДЗ. (Средином јула 1991. године у општинама Витез и Живанице формирано је десетак група (вуче по 30 људи од чланова ХДЗ са задатком да буду spremни за борбу против ЈНА. 22. јула 1991. лидер ХДЗ из Сарајева изјавио је да је у Сарајево формираних 9 батальона ХДЗ, у току ноћи 19-19. јула 1991. у организацији ХДЗ из села Краваје и Нонот Села, Босански Брод, доведено је и тачно подијелено оружје. 14. августа 1991. године у општини Одак од поуданих припадника ХДЗ формиране су два групе итд.)

У организацији ХДЗ одвија се и мешегарење обавештајно-безбедносних служби, вентуре, диверзаната, терориста и других припадника усташких паравојних формација из Хрватске на глау БиХ. Свако из Турнуђи, Небојша Шкокић и Иван Кнезивић - припадника специјалне јединице МУП-а Хрватске ухапшени 13. маја 1991. године у Босанском Броду - изјавили су да су у

БиХ упућени са још 12 својих колега из Луцког, Загреб, ради обезбјеђења транспорта оружја упућеног члановима ХДЗ у Чапљинић.

У истој организацији врше се и отворене провокације према ЈНА - почетком маја 1991. године на прилазима Јашићког застављена је маршовска колона 10. моторизоване бригаде ЈНА. Поуздано је утврђено да је акција блокаде путева испред Јашићког извршена у регији ХДЗ Јашићка те да се међу окупљеним грађанима налазило око 200 припадника МУП-а Хрватске. Овакве и сличне провокације отпочеле су почетком 1991. средином године су интензиване, да би на почетку 1992. процес био окружен, а борбена готовост припадника ХДЗ потпуна.

Јединице ХДЗ у БиХ организоване су од Орашца на Сави, преко Витеза, Бусоваче и Прозора, до Неума. Наоружавање су стрелачким, противоклопним, противавионским и артиљеријским наоружањем, миско-експлозивним средствима. Највећим дијелом обучене су да дејствују по плановима ХДЗ за борбу против ЈНА и Срба.

Одлуком руководства БиХ у овој републици формиран су кризни штабови са задатком да процјене политичко-безбедносну ситуацију у општинама, регији и Републици, да државним органима предлажу мјере и активности ради очувања мира у БиХ. Међутим, СДА, ХДЗ и СДС формирају су стрелачке кризне штабове у општинама гдје су побједила на изборима, чиме су преузеле све активности политичке и војног организовања чланства.

Западна Херцеговина - тврђава

Због већинског хрватског становништва, у општинама западне Херцеговине паравојно организовање је најизраженије. Расположиви подаци указују на то да је у паравојне јединице укључено око 16.000 људи. Организовани су у водове, чете, батальоне, одреде и специјалне јединице, а неколико хиљада људи са овог подручја налази се у ЗНТ Хрватске, од тога око 1.000 на дубровачкој ратници. Сваки кризни штаб општина западне Херцеговине има одред диверзаната - 40-150 људи, специјалну јединицу од 30 људи и групу за ликвидирање и ликвидације.

Наоружани су оружјем свих врста и калибра домаће и стране производње (пушка „сингапура“, „хемлер хок“, „калашњиков“, снајперски стравног поријекла, МБ 60 и 120 мм, БТ, ПОР, „амбрус“, „маутка“, „оса“, „дзала“, ПАТ 20/1 и 20/3 мм, П.П. „стиптер“, топови разних калибра итд.).

(Наставак на стр. 3)

Уочи расплета

Баук стечајних управника

Зашто се Њемачка противи очувању континуитета Југославије, а Америка своје зелено свјетло условљава одређеним концесијама

Плави шлемови су почели да стижу на кризна подручја, а упоредо са њиховим стационирањем започео је и завршни дипломатско-политички процес разрешавања југословенске кризе.

Европска заједница и Сједињене Америчке Државе не крију своју журбу и очигледну намјеру да координирају акцију што прије ставе „ад акта“ неугодни балкански случај. Јасно је да неријешени југословенски реидији могу да постану опасан примјер за још експлозивнији простор бишег Советског Савеза, погодиво што догађаји у Нагорно-Карабаху и Молдавији потврђују да је процес већ почео.

Више није никаква тајна да су западни кројачи новог балканског поретка наумили (или боље рећи - одлучили) да на просторима (за њих) бише Југославије конституишу пет што слабијих држава, које ће на тај начин бити трајно завис-

не, како на политичком тако и на економском плану.

Одлука Србије и Црне Горе да наставе да живе у заједничкој држави Југославији очигледно се не уклапа у замислени пројекат тоталног разбијања „версајске творевине“, па су се међу великим државама јавиле дилеме, односно несугласице око дефинитивног става према овом (не)ожељаном преседању. У питању је битка за југословенско наслеђе, пошто би пријављивање континуитета Србији и Црној Гори довело у питање „стечајни план“ да се благо „умрло“ равномерно подијели на једнаке авијонске дијелове. Тиме би био доведен у сумњу и толико популарни „сценарио“, по коме у југословенском случају није ријеч о насилној сепарацији, већ о тоталном распаду; а оно што би више забринуло неке од европских метропола јесте специфична позиција Србије - канакског поретка наумили (или боље рећи - одлучили) да на просторима (за њих) бише Југославије конституишу пет што слабијих држава, које ће на тај начин бити трајно завис-

Свођење Србије на београдски пашалук или бар њено повисоко конфедерализовање путем обнављања ауто-

номних права Косову и Војводици требало је да се реализује довођењем Београда у понижавућу позицију „молићу независности“ на шатеру Европске заједнице. Неприхватањем таквог рецепта Србија је посебно разјесни-ла Берлин (Бон), па је сасвим разумљиво што званична Њемачка настоји да убиједи остале међународне факторе како Србија и Црна Гора не могу бити правни наслједници континуитета Југославије. Да не буде забуне, Геншер и Колби им милосрдно допустили да формирају некаку заједничку савезну државу али са другим именом, те датим гаранцијама бројним националним мањинама, које би наравно контролисали европски супервизори. Лондон и Париз засад показују резерве према овој новој „метрострасности“ моћног савезника, док Вашингтон нагиње рјешењу којим би био признат континуитет наставањима Југославије, направно уз одређене концесије.

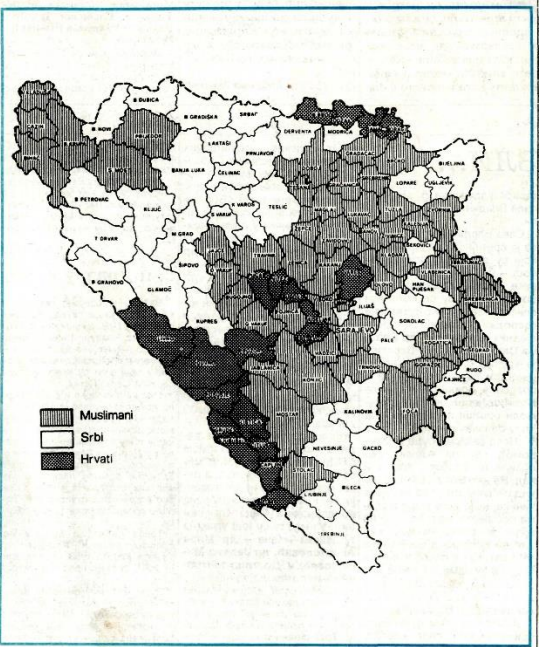
Које су концесије у питању, први је јавно објелода-нио утицаји и добро об-

вијештени амерички професор југословенског поријекла Богдан Денић још прије више од мјесец дана, а даљи развој догађаја, чини се, барем до сада као да није демантовао његове прогнозе. Вашингтон је као услов давања „зеленог свјетла“ Београду, затржио његово прихватање независности Босне и Херцеговине (Македонија је далеко мање битна), која би, према том плану, требала да егзистира као недељива и цијеловита држава са извјесним регионално-националним аутономијама. Те аутономије не би, међутим, као у случају британске Југославије, могле да угрозе стабилност државе, па је сасвим разумљиво зашто и Вашингтон и Европљани стражују од конфедерализације Алијансе творевине, заштити валуту, војску, владу и парламент грађана.

Да ли је у питању тактизирање и добивање драгоцјеног времена или прагматично прихватање мањег зла, тек званична Србија (и Југославија) у посљедње вријеме не изражава намјеру да се супротстави таквом расплету „босанског чвора“. Званично се наглашава да ће се прихватити свако рјешење о коме се усагласе сва три наро-да, што је, с обзиром на познате, непривремене погледе на Југославију, тешко могуће реализовати у савданим приликама. Често се спомиње могућност да Босна и Херцеговина (или њен део) касније уђе у државне везе са Југославијом, што би могло да буде схваћено као накнадно прихватање некадашње Изетбеговићеве конфедералне опције (2+2+2).

Земље Европске заједнице и Сједињене Америчке Државе најављују скоро признање Босне и Херцеговине и Македоније, али је велико питање колико ће тај чин без пристанка босанскохерцеговачких Срба стварно допринијети смривању ситуације, како желе да истакну поборници овакве методе „пацификације Балкана“. Да неки од њих нису ни сами сигурни у дјелотворност таквих поступака јасно потврђује и уцјенљивачки молићка порука Де Микеласа, по којој ће Европска заједница кинути санкције према Србији ако Срби у БиХ, Босни и Херцеговини да-дигну устанак.

К. Бесарп

Карта коју предлаже СДА - „основа разграничења“: српска мапа, је ипак, другачија...